

Sygn. akt IV KK 319/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 marca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Sądej (przewodniczący)

SSN Eugeniusz Wildowicz

SSA del. do SN Dorota Wróblewska (sprawozdawca)

Protokolant Danuta Bratkrajc

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Jerzego Engelkinga

w sprawie **P. K.**

skazanego z art. 258 § 3 kk i innych

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 5 marca 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 14 czerwca 2012 r.,

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w R.

z dnia 2 grudnia 2011 r.

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w R. z dnia 2 grudnia 2011 r., P. K. został uznany za winnego przestępstwa z art. 258 § 3 k.k. i za czyn ten został skazany na

podstawie art. 258 § 3 k.k. na karę roku pozbawienia wolności. Ponadto został uznany za winnego przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k., art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. i za czyn ten został skazany na podstawie art. 294 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 3 k.k. na karę 3 (trzech) lat i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności. Na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. orzeczono karę łączną w wymiarze 3 (trzech) lat i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 46 § 1 k.k. zasądzono od P. K. i obrońców oskarżonego. Pierwszy z nich, adw. A. P. zarzucił rozstrzygnięciu:

1. obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 18 § 1 k.k., art. 286 § 1 k.k. i art. 46 § 1 k.k.,
2. obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k. oraz art. 410 k.p.k., art. 5 § 2 k.p.k., art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. i art. 6 k.p.k., art. 413 § 1 pkt 5 i 6 oraz § 2 pkt 2 k.p.k.

Wobec tych zarzutów, obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku, poprzez uniewinnienie oskarżonego od zarzuconych mu czynów, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Drugi obrońca, adw. J. J. zarzucił wyrokowi:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 2 § 2 k.p.k., art. 4 k.p.k., art. 5 § 2 k.p.k., art. 7 k.p.k.,
2. błędy w ustaleniach faktycznych przyjętych za jego podstawę,
3. rażąco niewspółmierność kary i środka karnego.

W związku z tym, obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego.

W toku postępowania przed Sądem Apelacyjnym P. K. złożył wniosek o doprowadzenie go na rozprawę odwoławczą, który uzasadnił tym, że nie czuje się winny, nie zgadza się z wyrokiem Sądu Okręgowego, chce mieć możliwość zabrania głosu w sprawie, w której było mnóstwo błędów, nie zostali nawet przesłuchani wszyscy świadkowie.

Postanowieniem z dnia 5 czerwca 2012 r., Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 451 k.p.k., zdecydował nie sprowadzać na rozprawę oskarżonego, uznając za wystarczającą obecność jego obrońców. W uzasadnieniu postanowienia wskazano,

że „nie zachodzi konieczność sprowadzania oskarżonego na rozprawę apelacyjną, gdyż będzie on reprezentowany przed Sądem Apelacyjnym przez dwóch obrońców z wyboru. Nadto według Sądu II instancji nie zachodzi konieczność uzupełnienia postępowania dowodowego, która wymagałaby tym samym bezpośredniego udziału oskarżonego”.

Sąd Apelacyjny, po rozpoznaniu sprawy P. K., wyrokiem z dnia 14 czerwca 2012 r., zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uchylił orzeczenie o karze łącznej pozbawienia wolności, obniżył karę pozbawienia wolności orzeczoną za drugi z przypisanych oskarżonemu czynów do 2 (dwóch) lat i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności i jako karę łączną wymierzył mu karę 2 (dwóch) lat i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności. W pozostałej części utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego kasację wywiódł obrońca P. K., który zarzucił orzeczeniu rażącą obrazę przepisów prawa procesowego, która miała wpływ na jego treść, a więc w punktach od 1 do 5 wskazał na naruszenie art. 410 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.p.k., art. 4 k.p.k. i art. 5 § 2 k.p.k. oraz art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, art. 7 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k., art. 366 § 1 k.p.k., art. 4 k.p.k. w zw. z art. 5 § 2 k.p.k. oraz art. 92 k.p.k. w zw. z art. 424 k.p.k., art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., art. 2 § 2 k.p.k., art. 4 k.p.k., art. 167 k.p.k., art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. i art. 6 k.p.k. Natomiast w punkcie 6 zarzucił naruszenie przepisów art. 451 k.p.k., w zw. z art. 6 ust. 1 i 3 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności przez niesprowadzenie skazanego, mimo jego prośby, na rozprawę odwoławczą, przez co uniemożliwiono mu osobiste skorzystanie z uprawnień wskazanych w art. 453 § 2 k.p.k. i naruszono zasady kontradyktoryjności, równości stron, prawdy materialnej, prawa do sądu i prawa oskarżonego do bronięcia się osobiście.

W związku z tak przedstawionymi zarzutami obrońca skazanego wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Prokurator Prokuratury Apelacyjnej, w odpowiedzi na kasację, wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej. Prokurator Prokuratury Generalnej wniósł o jej uwzględnienie, z uwagi na trafność szóstego przedstawionego w niej zarzutu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja obrońcy skazanego zasługiwała na uwzględnienie w zakresie dotyczącym obrazy art. 451 k.p.k. w zw. z art. 6 ust. 1 i 3 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Rację należało przyznać obrońcy, że nieuwzględnienie wniosku P. K. o doprowadzenie go na rozprawę apelacyjną, w realiach niniejszej sprawy, stanowiło rażące naruszenie art. 451 k.p.k. Podkreślić też trzeba, że odmowa doprowadzenia oskarżonego w niniejszej sprawie w sposób rażący naruszała jego prawo do obrony i rzetelnego procesu oraz uniemożliwiła realizację zasady równości stron, a więc normy wyrażone w art. 6 k.p.k., art. 6 ust. 1 i 3 lit. c Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności i art. 42 ust. 2 Konstytucji RP. Prawo do obrony należy do podstawowych praw człowieka. Wyraża się między innymi w uprawnieniu do obrony osobiście lub poprzez ustanowionego obrońcę, we wszystkich stadiach postępowania.

Przypomnieć należy, że z treści art. 451 k.p.k., w aktualnym brzmieniu, wynika jednoznacznie, iż zasadą jest sprowadzenie pozbawionego wolności oskarżonego na rozprawę odwoławczą. Wyjątek od tej zasady stanowi możliwość uznania przez sąd odwoławczy za wystarczającą obecności samego obrońcy. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie i konsekwentnie podkreśla się, że odstąpienie od sprowadzenia pozbawionego wolności oskarżonego, który o to wnosi, uprawnione jest jedynie wówczas, kiedy w apelacji podnoszone są zagadnienia stricte prawne. W wypadkach, gdy przedmiotem apelacji są kwestie natury faktycznej, np. dotyczące oceny wiarygodności dowodów i ustalenia sprawstwa, sprowadzenie oskarżonego na rozprawę jest niezbędne. Dopiero wówczas oskarżony pozbawiony wolności może w pełni realizować przysługujące mu prawo do obrony przed sądem odwoławczym, a toczący się proces można uznać za rzetelny (por. m.in. w wyrokach Sądu Najwyższego: z dnia 2 marca 2006 r., II KK 466/04, Lex nr 296147; z dnia 20 czerwca 2007 r., III KK 431/07, Lex nr 296708; z dnia 21 sierpnia 2007 r., II KK 81/07, Lex nr 299195; z dnia 5 marca 2008 r., V KK 356/07, Lex nr 359269; z dnia 7 maja 2008 r., V KK 413/07, Lex nr 388671; z dnia 7 maja 2010 r., IV KK 369/09, Lex nr 583904; z dnia 8 grudnia 2010 r., IV KK 195/10, Lex nr 686668; z dnia 5 stycznia 2011 r., IV KK 299/10, Lex nr 725075; z dnia 2 marca 2011 r., IV KK 368/10, Lex nr 784281; z dnia 14 lutego 2012 r., V KK 166/11, Lex nr 1119578).

W przedmiotowej sprawie, w której w apelacjach obrońców P. K. kwestionowano ustalenia faktyczne i winę oskarżonego niezbędne było doprowadzenie go na rozprawę odwoławczą. Wbrew stanowisku Sądu Apelacyjnego, za prawidłowością decyzji odmownej w przedmiocie doprowadzenia nie przemawiał fakt, że oskarżony miał być na rozprawie reprezentowany przez dwóch obrońców z wyboru. W tym zakresie, również wypowiadał się Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z dnia 23 czerwca 2010 r., w sprawie sygn. akt III KK 390/09, Lex nr 843409, w którym stwierdził jednoznacznie: „Fakt reprezentowania oskarżonego na rozprawie odwoławczej przez jednego czy dwóch obrońców jest wprawdzie gwarancją właściwego reprezentowania jego interesów, ale nie jest równoznaczny z przewidzianą w art. 451 k.p.k. gwarancją obecności na rozprawie samego oskarżonego”, a także w wyroku z dnia 7 maja 2008 r., w sprawie sygn. akt V KK 413/07, Lex nr 388671, zgodnie z którym: „Zadeklarowany przez oskarżonego zamiar osobistego uczestnictwa w rozprawie odwoławczej jest jego uprawnieniem, w którym ograniczony być nie może. I nie ma tu znaczenia fakt udziału w rozprawie jego obrońcy. Oskarżony może, niezależnie od obrońcy, bronić się osobiście, a realizując swoje uprawnienia składać w toku rozprawy odwoławczej wyjaśnienia, oświadczenia i wnioski ustnie lub na piśmie (art. 453 § 2 k.p.k.)”. Bez znaczenia zatem dla podjęcia decyzji w przedmiocie doprowadzenia oskarżonego na rozprawę odwoławczą pozostawało i to, że w ocenie Sądu Apelacyjnego nie zachodziła konieczność uzupełnienia postępowania dowodowego. Przepis art. 451 k.p.k. umożliwia bowiem oskarżonemu, w przypadku uwzględnienia jego wniosku, realizowanie prawa do obrony w ujęciu materialnym, a więc m.in. przedstawianie na rozprawie apelacyjnej argumentów przemawiających za uwzględnieniem wniesionej bądź wniesionych na jego korzyść apelacji.

W świetle przytoczonych wyżej rozważań i okoliczności sprawy, odmowę doprowadzenia oskarżonego na rozprawę odwoławczą i rozpoznanie apelacji bez jego udziału, wobec brzmienia art. 451 k.p.k. oraz utrwalonej w orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolitej wykładni, ocenić należy jako równoznaczną z rażącym naruszeniem reguł rzetelnego procesu i prawa oskarżonego do obrony. Ranga tych naruszeń świadczy o tym, że w sposób oczywisty mogły mieć one istotny wpływ na treść orzeczenia. Dlatego też, konieczne było uchylenie zaskarżonego kasacją wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym, zwłaszcza gdy stwierdzone rażące naruszenie prawa

miało miejsce w tej fazie postępowania i jest możliwe do usunięcia przy ponownym rozpoznaniu sprawy przez Sąd odwoławczy. Rozpoznając powtórnie apelacje obrońców oskarżonego, Sąd II instancji powinien zapewnić P. K. udział w rozprawie apelacyjnej.

W tym stanie rzeczy, zbędne i przedwczesne okazało się rozważenie pozostałych zarzutów kasacji (art. 436 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.).

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy na podstawie art. 537 § 2 k.p.k. orzekł jak w wyroku.